

Arviointikertomus 2024

Sisällysluettelo

1. Puheenjohtajan katsaus	3
2. Tarkastuslautakunnan toiminta	3
3. Henkilöstö	4
4. Väestö	5
4.1. Väestön kasvu 2024 ja ikärakenne	5
4.2. Kuntalaisten hyvinvointi 2021-2024	6
4.3. Mäntyharjun elinvoima, vetovoima ja pitovoima	12
5. Elinkeinoelämä	13
5.1 Yrityskokemuksia 2021 ja 2023 Mäntyharju / Taloustutkimus Oy	13
5.2 Työllisyys	14
6. Toimintaa ohjaavat asiakirjat	15
6.1 Kuntastrategia	15
6.2 Hallintosääntö	16
6.3 Päätöksenteko	16
7. Tilinpäätöksen tunnuslukuja 2024	17
7.1 Investoinnit	18
8. Yleishallinto	18
9. Sivistyspalvelut	19
10. Tekniset palvelut	20
11. Kuntakonserni	21
12. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	21

1. Puheenjohtajan katsaus

Kuntalain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa. Lain tarkoituksena on myös edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä.

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. 121 §:n mukaan tarkastuslautakunta arvioi muun muassa ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Vuoden 2024 tilinpäätös on hyvä, ylijäämäinen. Noin miljoonan euron suuruinen toimintakulujen leikkaus näkyi myös kuntalaisten palveluissa. Verotulot olivat noin puoli miljoonaa euroa suuremmat kuin talousarviossa 2024 oli varauduttu. Mäntyharjuun muutti runsaasti työikäisiä, nettomuuttovoittoa oli 73.

Tehty kuntaliitos Pertunmaan kanssa lisää haasteita palvelurakenteen ja talouden tasapainottamiseen. Inspira Oy:n ”Talouden tilannekuva ja vahvistavat toimenpiteet” ja FCG Finnish Consulting Group Oy/Eero Laesterän ”Kuntajakoselvityksen yhteenveto” kuvaavat hyvin tätä tulevaa tilannetta. Mutta pelkkä leikkaaminen ei mahdollista elinvoimaista, kehittyvää Mäntyharjua.

Kunnan asukkaat ovat kunnan merkittävin voimavara. Tarvittavat palvelut kuntalaisille tulee järjestää mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida tämän kunnalle kuuluvan tehtävän kustannustehokkuutta ja laatua, vaikuttavuutta. Tarkastuslautakunta on tässä arviointikertomuksessa seurannut erityisesti kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä ja kunnan elinvoiman kehittämistä.

Kuntastrategialla on tärkeä ohjaava vaikutus. Se hyväksyttiin valtuustossa 5.9.2022. Sen arvoja ovat: uusiutuen, yhdessä, positiivisesti. Kuntalaki painottaa valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana, jossa on tärkeää tulevaisuuteen suuntautunut, kunnan toiminnan pitkántähtäimen tavoitteiden ja päämäärien hahmottaminen ja linjaaminen. Valtuuston on hyvä tarkentaa ja täydentää strategiaa.

Kunnan viestintää ja kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia on parannettava. Hyvin suunnitellut valtuustoseminaarit tukevat päätöksentekoa ja strategian konkreettisia tavoitteita.

Hallintosääntöä tarkennettiin 5.6.2023. Valtuusto hyväksyi uuden hallintosäännön 9.12.2024. Olennaisesti siinä mikään ei muuttunut. Tehtävät ja vastuut on kirjoitettu selvästi.

2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, onko kunnan toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Tässä arviointikertomuksessa on käsitelty koko valtuustokautta 2021-2024 ja yksityiskohtaisemmin vuotta 2024.

Tarkastuslautakuntaan kuuluivat tilikaudella 2024 seuraavat jäsenet sekä heidän varajäsenensä:

Timo Kuoksa, puheenjohtaja	(Satu Siltala)
Eero Kantola, varapj.	(Esa Vihavainen)
Johanna Halme, ero kv 6.11.2023	
Juha Vallin, 6.11.2023 alkaen	(Jatta Mikkanen)
Johanna Purho-Ruotsalainen	(Anssi Turtiainen)
Liisa Torniainen	(Tarmo Noren)

Tarkastuslautakunta on tutustunut valtuuston, hallinnon ja toimialojen toimintaan, valtuuston, hallituksen ja lautakuntien kokouspöytäkirjoihin, vuoden 2024 talousarvioon ja taloussuunnitelmaan 2025–2026 sekä tilinpäätökseen 2024. Tarkastuslautakunta on tutustunut kunnan henkilöstökertomukseen 2024, laajaan hyvinvointikertomukseen 2021–2025.

Tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan kunnanjohtajaa, hallinto- ja talousjohtajaa, sivistysjohtajaa, teknistä johtajaa, rakennustarkastajaa ja yhtenäiskoulun apulaisrehtoria sekä muita viranhaltijoita.

Valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista sekä kunnan koko toimintaa on arvioitu saatujen selvitysten, tilinpäätöksen, henkilöstökertomuksen sekä muun aineiston perusteella. Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan painottanut kuntalaisten hyvinvoinnin ja kunnan elinvoiman kehittämistä, toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta.

Tilintarkastajan toiminta

Kunnan tilintarkastusyhteisönä toimi tilikaudella 2024 Mikkelin Tilintarkastus Oy, päävastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Mika Mikkonen.

Tilintarkastaja esitteli lautakunnalle jokaisen tarkastuskäynnin havainnot ja selosteen. Käsittely oli kokouksissa vuorovaikutteista ja keskeistä tilintarkastuksen ja toiminnan esillä olleista asioista. Tarkastuslautakunta käsitteli kokouksessaan 20.5.2025 Mäntyharjun kunnan tilinpäätöksen 2024 ja kunnanvaltuustolle jätetään tilintarkastuskertomus 2024.

Sidonnaisuuksien valvonta

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu valvoa luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Lautakunta käsitteli ja saattoi valtuustolle tiedoksi tilikaudella 2024 sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

3. Henkilöstö

Päätyvällä valtuustokaudella henkilöstö on toiminut koko ajan monien uhkien ja muutosten keskellä; korona aika, työtehtävien muutokset, työtilojen järjestelyt ja kuntaliitoksen valmistelut ovat vaatineet sopeutumista erilaisiin tilanteisiin.

Kevan julkisen alan työhyvinvointitutkimus osoittaa, että työhyvinvointi julkisella alalla on kehittynyt hyvään suuntaan. Mäntyharjun kunnan henkilöstön näkemyksiä ei ole saatavissa.

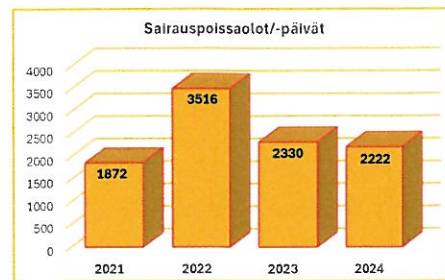
Sairauspoissaoloissa työtapaturmien määrä on laskenut myönteisesti, mutta mielenterveyden häiriöt sairauspoissaolopäivissä ovat kasvaneet merkittävästi. Muutokset kuormittavat, vaatimukset ja työpaineet ovat lisääntyneet.

Esimiestaidot poissaolojen vähentämisessä vaikuttavaa, tavoitteena on työtehtävissä onnistuminen, luotettava työilmapiiri ja oikeaan aikaan ongelmiin puuttuminen.

Koko henkilöstön osaamisen varmistaminen täydennyskoulutuksilla on tarpeen myös työkykyä ylläpitävänä toimintana. Koulutusta tapahtuu mm. verkkokoulutuksena, joka ei välttämättä näy päivien lukumäärässä.

Turvallisuuskoulutus tärkeää, varsinkin, kun henkilöstö työskentelee hajautetusti eri tiloissa.

Tarkastuslautakunta kiittää henkilöstöä osaamisesta ja sopeutumisesta muuttuvissa työtilanteissa.

4. Väestö

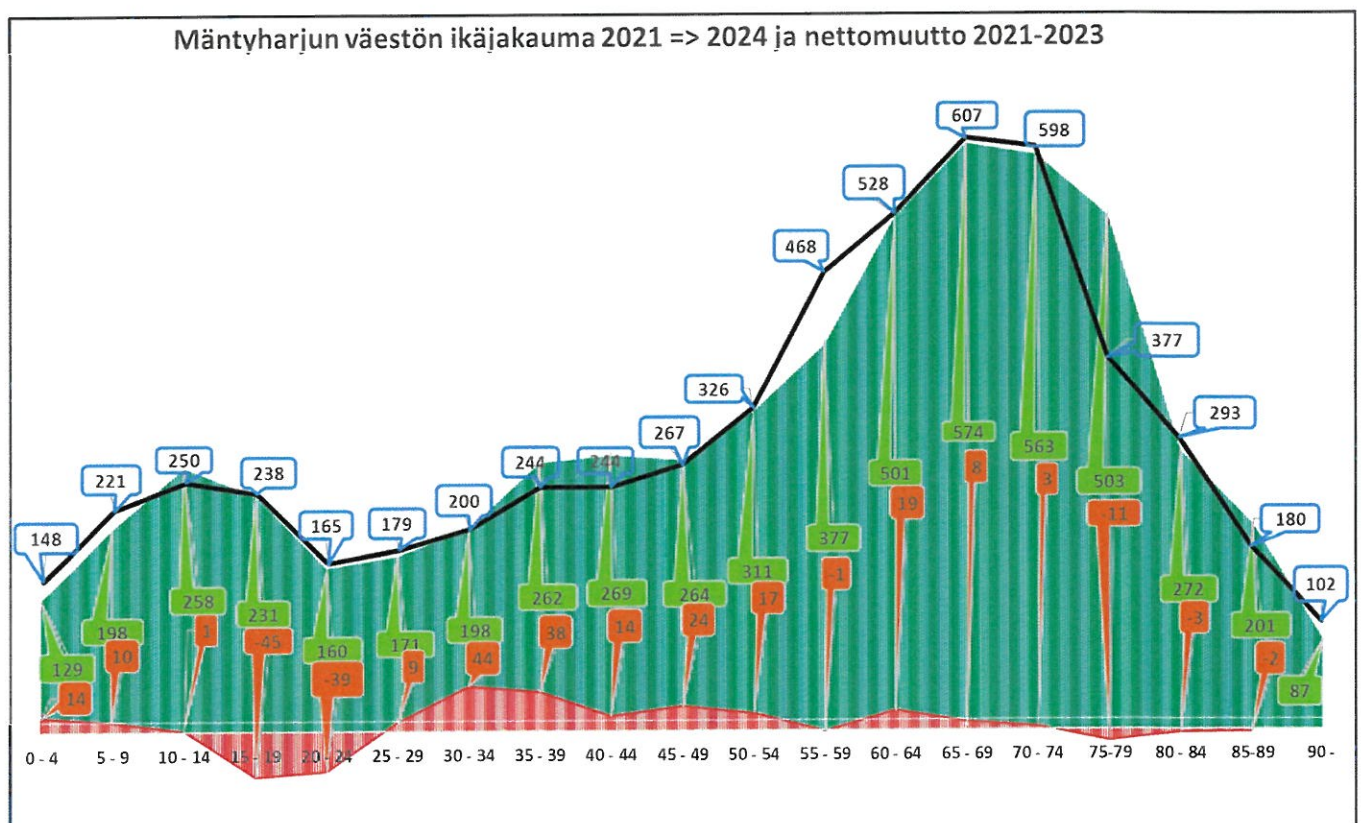
4.1 Väestön kasvu vuonna 2024 oli +12, asukasluku 5 534

Vuonna 2024 oli väestönkasvua ensimmäistä kertaa vuoden 1983 jälkeen, väestönkasvu oli +12. Syntyvyys oli vain 22, mutta muuttovoittoa oli 73, väkiluku 31.12.2023 yhteensä 5 534. *Tilastokeskus*

Tilastokeskus käsittelee nyt tietokannassaan yhdistyneen Mäntyharjun (Pertunmaa on mukana) väestöä: Kokonaisväestön muutos 2021-2024 oli -222 henkeä.

Mäntyharju on kansainvälistynyt ja vuoden 2024 lopussa oli 366 ulkomailla syntynyttä.

punainen = nettomuutto 2024, **vihreä** = kokonaisväestö 2024, **mustaviiva** = väestö 2021

Veisto Oy:n toimitusjohtaja Markku Rautio:

- työperäiset maahanmuuttajat ovat mahdollistanut yhtiöllemme nopean ja merkittävän kasvun investointien kautta, mikä olisi ollut lähes mahdotonta toteuttaa paikallisilla työvoimaresursseilla
- uudet työntekijät ovat olleet poikkeuksetta hyvin koulutettua, laajaa kansainvälistä kokemusta ja korkeaa ammattitaitoa omaavaa joukkoa, mikä on lisännyt tehtaamme tuotantotehoa ja kannattavuutta
- maahanmuuttajien tulo työyhteisöön on vaikuttanut myönteisesti työilmapiiriin ja vahvistanut entisestäänkin kansainvälisen yhtiön identiteettiämme
- muutamalla ulkomaalaisella henkilöllä/perheellä alkanut kehitys on laajentunut muutaman vuoden aikana, mikä kertoo paikkakuntamme erinomaisesta veto- ja pitovoimasta
- useissa maissa ja maanosissa työskennelleet henkilöt osaavat arvostaa Mäntyharjun turvallista, rauhallista ja puhdasta elinympäristöä
- koulujemme ja erityisesti Mäntyharjun lukion korkea taso, erinomaiset liikuntapaikat ja loma-asutuksesta johtuva hyvä palvelutaso sitouttaa perheitä pitkäaikaisesti Mäntyharjuun

Muuttovoitto on Mäntyharjulle vetovoimatekijä, vuosien 2021-2024 aikana nettomuuttoa oli 173, joista maahanmuuttajia 137. *Tilastokeskus*

Suurin osa heistä on työikäisiä ja he ovat työllistyneet hyvin.

Mäntyharjun on huolehdittava kaikkien Mäntyharjuun muuttaneiden kotoutumisesta. Asunto, työ, koulutus ja harrastukset ovat keskeisiä tehtäviä.

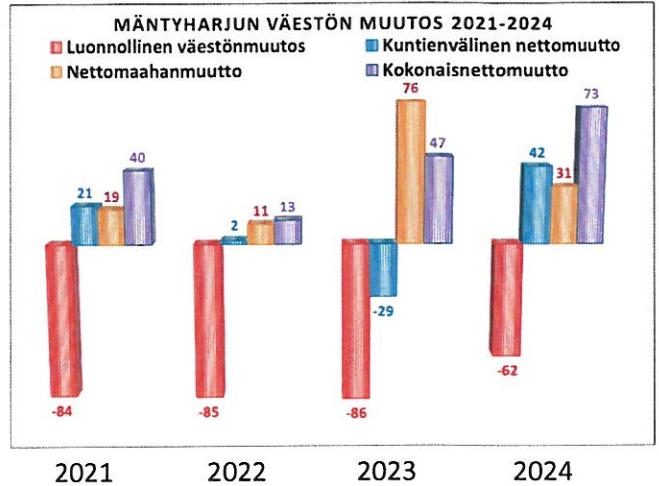
Meillä on tarjota turvallinen asuinympäristö ja puhdas luonto.

Mäntyharjasta nuoret lähtevät opiskelemaan ja hakevat koulutustaan vastaavaa työtä, suurinta poismuutto on 18 – 24 ikävuosissa. Toivomme mäntyharjulaisten nuorten palaavan ja jokaisen tänne muuttaneen kotoutuvan. Huolestuttavaa on vähentynyt syntyvyys 20 -25 lasta vuosittain. Myös nuoria aikuisia 25 -35 vuotiaita on vähän.

Työvoimaa Mäntyharjuun muuttaa 30 – 55 ikäisissä. Eniten maahanmuuttajia on 24 – 44 vuotiaissa, monet heistä on korkeasti koulutettuja.

4.2 Kuntalaisten hyvinvointi

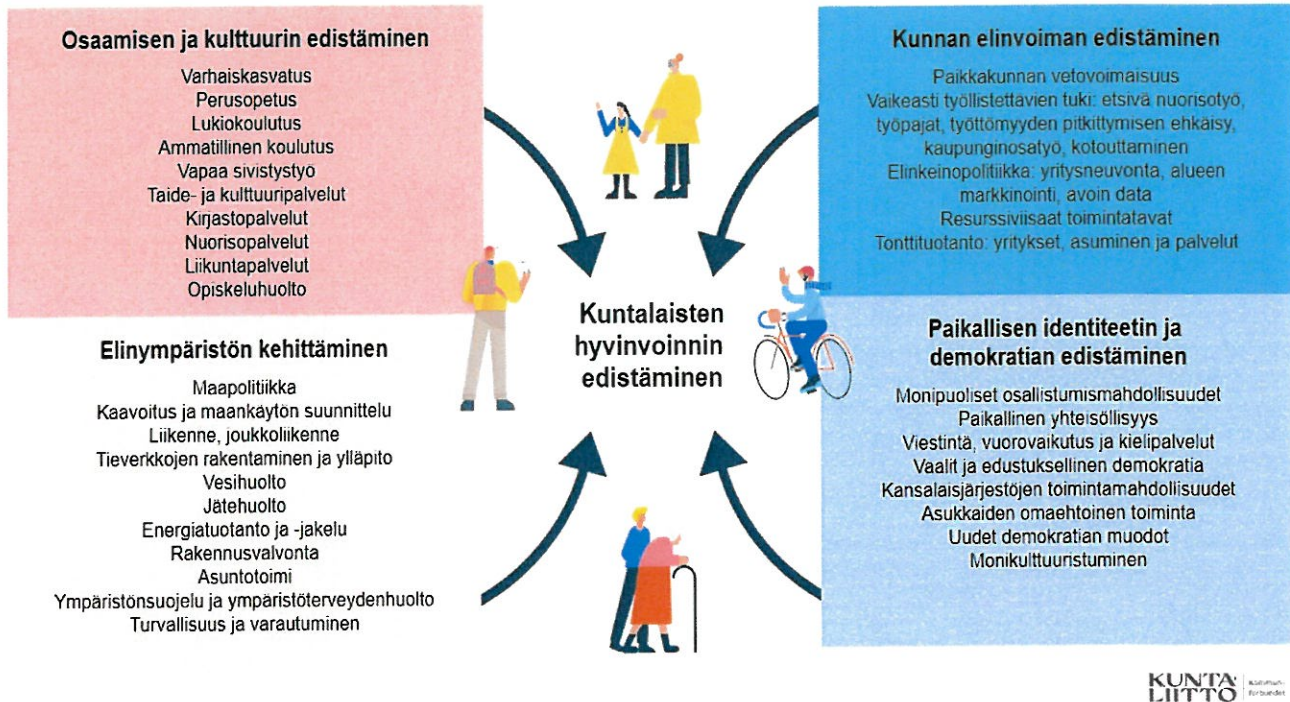
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen: Toimintaa, jolla tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on laaja-alaista ja pitkäjänteistä työtä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kunnassa

Mitä kunta tekee jatkossa?

KUNTA
LIITTO

Mäntyharjussa toimii useita poikkihallinnollisia työryhmiä, tavoitteena on läpileikkaavuus kaikilla toimialoilla ja kaikissa yksiköissä (ei yksittäisinä tempauksina, vaan koko kunnan toimintakulttuurina)

- Hyvinvoinnin edistämisen työryhmä on monialainen poikkihallinnollinen työryhmä, jonka tehtävä on koordinoita ja kehittää kunnan alueella tapahtuvaa hyvinvoinnin edistämistyötä.
- Ehkäisevän toiminnan työryhmä ennaltaehkäisee ja vähentää päihde- ja peliriippuvuuksista johtuvia haittoja.
- Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä koordinoi ja kehittää kunnan hyvinvoinnin edistämistyötä nimenomaan lasten ja nuorten näkökulmasta.
- Liikenneturvallisuustyöryhmässä on mukana pelastuslaitoksen, poliisin, ELY-keskuksen ja Liikenneturvan edustus. Työryhmä edistää liikenneturvallisuuden näkyvyyttä kunnan strategioissa, suunnitelmissa ja viestinnässä
- Yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät vastaavat opiskeluhoollon kokonaisuuden suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista oppilaitoksissa. Opiskeluhoitoryhmät edistävät liikenneturvallisuuden näkyvyyttä kunnan strategioissa, suunnitelmissa ja viestinnässä
- Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tiimin kokoonpanossa ovat mukana sivistysjohtaja, hyvinvointikoordinaattori, varhaiskasvatuksen johtaja sekä liikuntaneuvoja. Tiimi käsittelee ajankohtaisia hyte-asioita säännöllisesti noin kerran viikossa
- Yhteistyötoimikunta toimii kuntatyönantajan ja henkilöstön välisenä yhteistyötoimintaelimenä ja työnsuojelutoimikuntana.

Lakisääteiset vaikuttajaryhmät

- Nuorisovaltuusto voi vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä.
- Vanhusneuvosto parantaa ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Yhteistyössä eläkeläisjärjestöjen kanssa autetaan ikääntyneen väestön päivittäisissä toiminnoissa suoriutumista.
- Vammaisneuvostossa vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla riittävä edustus.

Kunnanhallituksen on huolehdittava em. vaikuttajaryhmien toimintaedellytyksistä.

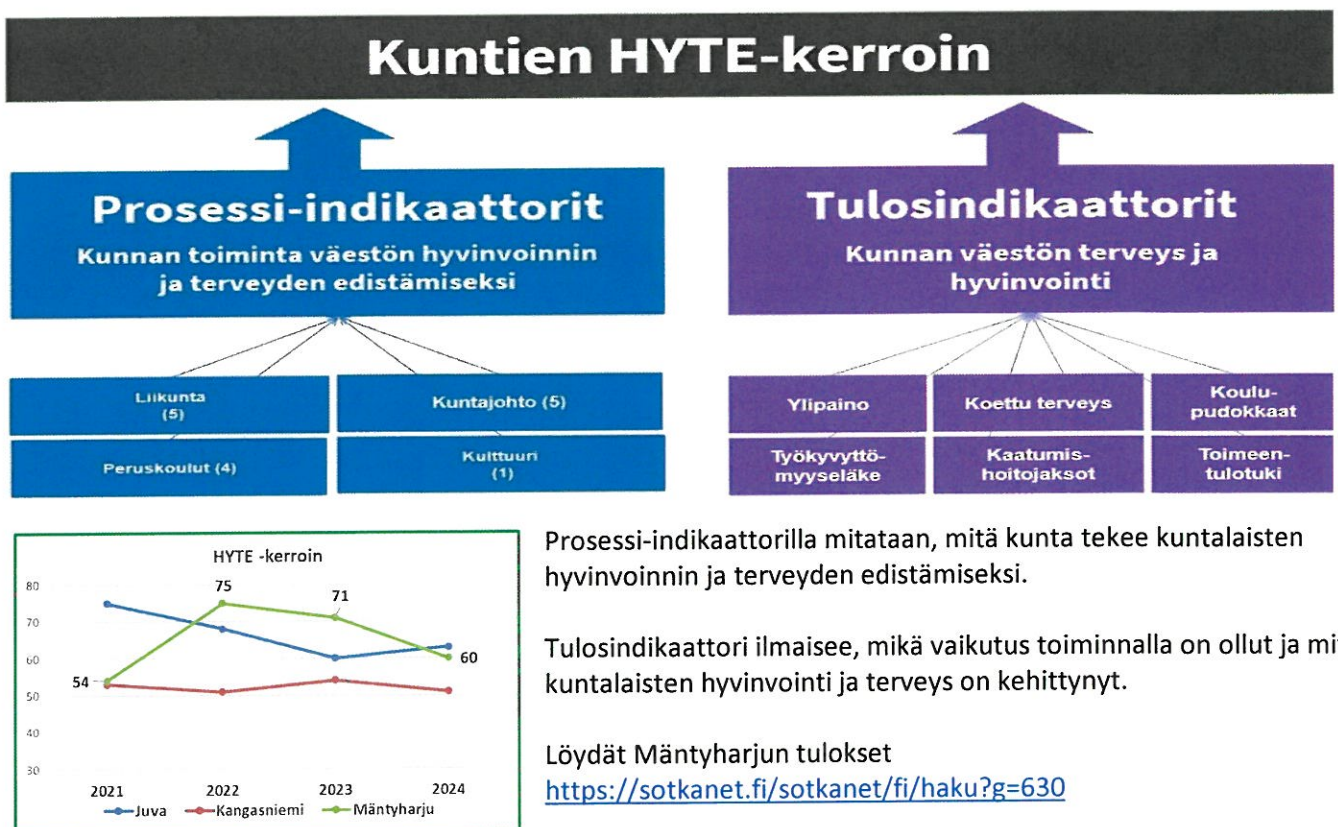
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien lakisääteinen tehtävä ja sen merkitys ennaltaehkäisevästä näkökulmasta korostuu entisestään tulevina vuosina. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ei tuota yksin kuntaorganisaatio, tehtäväkenttä on laaja ja monipuolinen. Merkittäviä toimijoita ovat myös alueen yhdistykset, järjestöt, seurakunnat, yritykset ja yhteisöt.

Tärkeää on edunvalvonta ja yhteistyö Etelä-Savon hyvinvointialueen kanssa. Mahdollisuuksia luodaan pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä.

Etelä-Savon hyvinvointialueen kumppanuusstrategian päätavoitteena ovat:

- Asukkaiden kokema hyvinvointi paranee
- Alueen elinvoima paranee
- Olemme luotettavat ja tasa-arvoiset yhteistyökumppanit toisillemme

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin. Valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

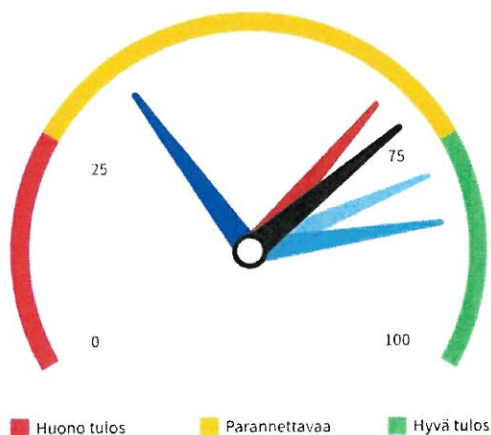

Mäntyharjun HYTE-kerroin (60) on skaalattu/vertailtu muiden kuntien tuloksiin, kerroin on lähtenyt laskuun vuoden 2022 jälkeen. Vuoden 2024 kertoimen suora vaikutus kunnan saamaan valtionosuuden lisäosaan on 131 100 €. Tarvitaan suunnitelmallista toimintaa, kohdistetaan nämä valtionosuuden kannustinrahat kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseksi.

TEA-viisarit

Terveys- ja hyvinvointilaitoksen TEAvisari ohjaa terveyden edistämistyön suunnittelua ja johtamista.

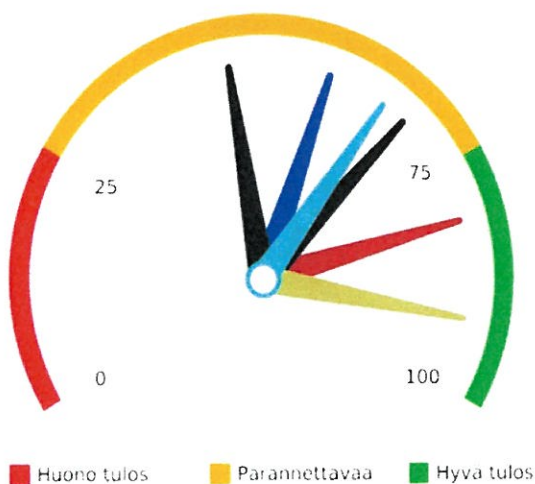
Tutustu osoitteessa: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?r=KUNTA507>

Aineisto päivitetty 07.04.2025

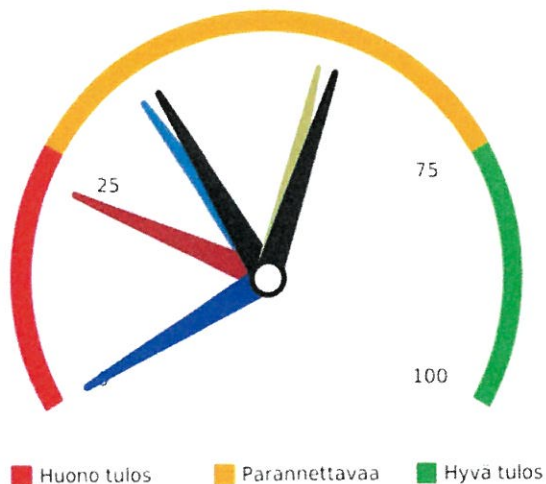
	M-harju	Juva	K-niemi	Koko maa
Kaikki sektorit	67	74	49	70
Kuntajohto	84	84	37	83
Perusopetus	67	68	50	64
Lukiokoulutus	71			67
Liikunta	35	78	47	69
Kulttuuri	78	71	53	72

Perusopetuksen tulokset

Oppilaiden ja huoltajien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia voidaan parantaa. Yhteistyö vahvistuu ja monet ongelmatilanteet voivat löytää ratkaisun.

Liikunnan tulokset

Mäntyharjussa on kaikille hyvät mahdollisuudet liikunnan harrastamiselle. Kuntalaisten osallisuuden lisäämistä ja yhteistyötä liikuntajärjestöjen kanssa on tehostettava.

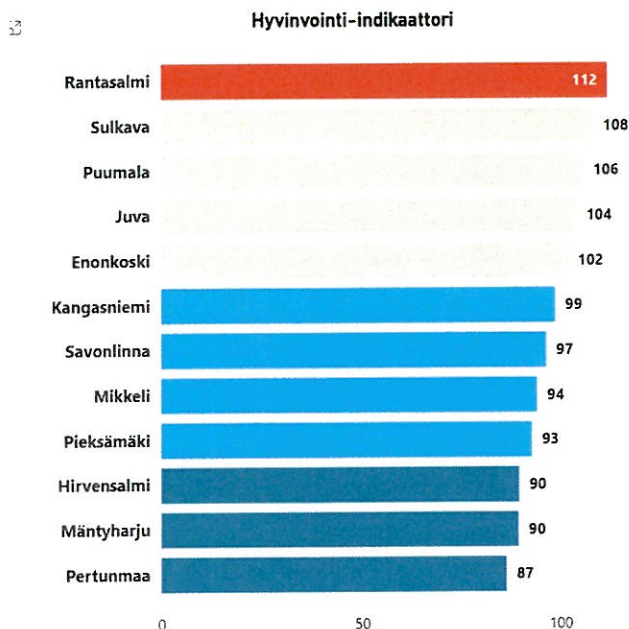
Liikuntapaikkojen varausjärjestelmää on syytä selkeyttää.

Tiivistelmä THL:n kouluterveyskyselystä 2023, lukio. Mäntyharjun lukio oli Etelä-Savon paras lukio, STT:n lukiovertailussa verrataan lukiolaisten peruskoulun päättötodistusten keskiarvoja ylioppilaskirjoitusten tuloksiin.

POSITIIVISTA:	
Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, 2023: 53,3% 2021: 39,7 % Koko maa (2023): 53,7 %	Raittius, 2023: 49,2 % 2021: 27,9 % Etelä-Savo (2023): 42,3 %
Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain, 2023: 35,0 % 2021: 23,9 % Etelä-Savo (2023): 29,1 %	Paljon vaikeuksia oppia asioita, 2023: 6,6% 2021: 10,3 % Etelä-Savo (2023): 12,2 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus, 2023: 29,5 % 2021: 36,8 % Etelä-Savo (2023): 42,9 %	Luvottomattomia poissaoloja vähintään kuukausittain, 2023: 3,3 % 2021: 5,0 % Koko maa (2023): 14,7 %

KEHITETTÄVÄÄ:	
Pitää koulunkäynnistä, 2023: 54,4 % 2021: 76,9 % Koko maa (2023): 62,2 %	Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, 2023: 72,1 % 2021: 42,6 % Koko maa (2023): 60,2 %
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä 2023: 18,0 % 2021: 5,9% Koko maa (2023): 10,5 %	Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa 2023: 34,4 % 2021: 27,9 % Koko maa (2023): 25,8 %
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, 2023: 47,5 % 2021: 38,2 % Etelä-Savo (2023): 40,5 %	Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lukukauden aikana, 2023: 24,6 % 2021: 17,6 % Koko maa (2023): 10,8 %

Hyvinvointiraportista 2023 / Kuntaliitto

	M-harju	Juva	K-niemi
Hyvinvointi	90	104	99
Elintaso	98	106	102
Yhteisöllisyys	86	94	95
Toteuttaminen	93	109	101

Erik Allardtin hyvinvoinnin -jaotteluun perustuvat osa-alueet ovat:
Having (elintaso)

- Veronalaiset tulot, /1000 as
- Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, %asukkaista
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Sairastavuus-indeksi, ikävakioitu
- Ahtaasti asuvat %
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä Ind 3219

Loving (yhteisyyssuhteet):

- Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit yhteensä / 1 000 asukasta Ind 2458 +
- Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000 18 vuotta täyttänyttä
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / as
- Yhden hengen asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista

Being (itsensä toteuttaminen):

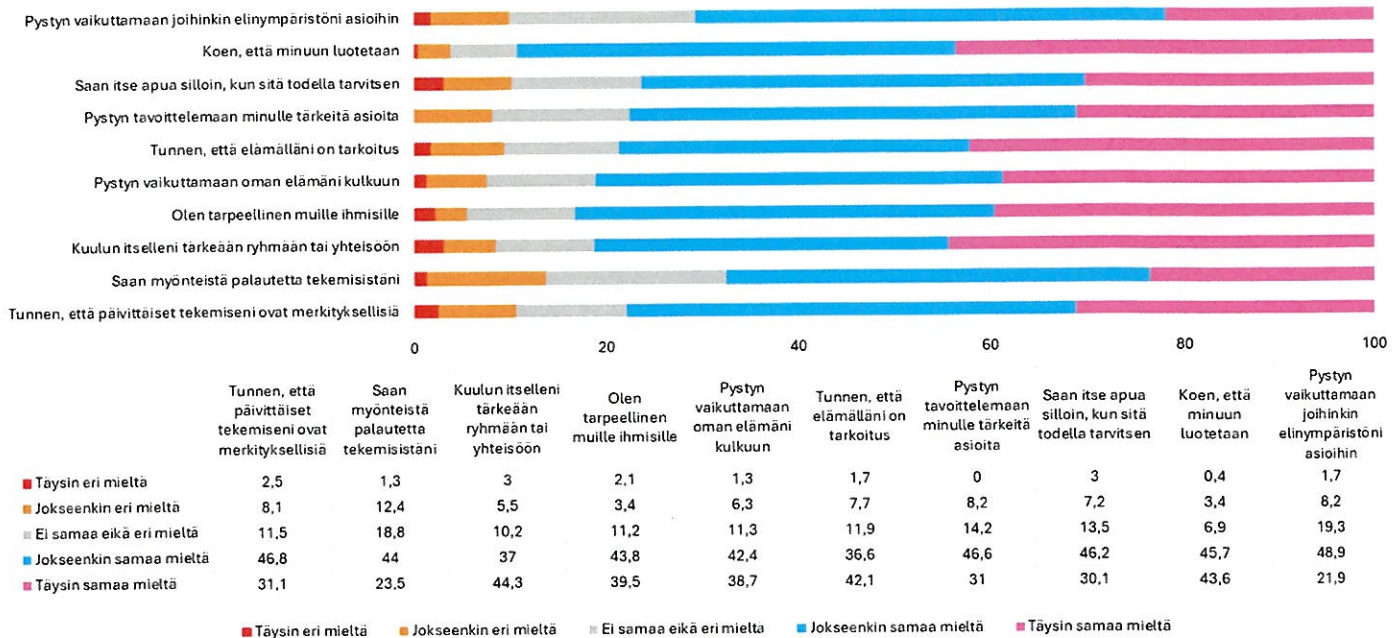
- Äänestysaktiivisuus
- Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta
- Kirjastolainausten kokonaismäärä

Mäntyharju sijoittuu Etelä-Savon kunnista toiseksi viimeiseksi, aiheutuu muun muassa:

- liikunnan edistäminen ja yhteistyö liikuntaseurojen kanssa
- kouluruokailusuositusten noudattaminen (mahdollisesti jäänyt kirjaamatta)
- ikävalikoitu sairastavuusindeksi on korkea
- koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24 vuotiaita
- ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista
- toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat 25-64 vuotiaat %-osuus on pysynyt suurena

Mäntyharjun hyvinvointikysely / 01/2024 Hyvinvointikoordinaattori Taija Kirstua

Osallisuusindikaattori: 10 väittämää, %

Minkä asioiden koet heikentävän elämänlaatuasi seuraavan viiden vuoden aikana:

- Ikääntyminen
- Läheisen terveydentilan heikkeneminen / heidän menettäminen
- Nousevat kustannukset
- Palvelujen väheneminen
- Sairaudet
- Taloudellinen epävarmuus
- Työtilanteen muutokset
- Yksinäisyys

Kehittämisehdotukset pohjautuvat laajan hyvinvointikertomuksen nostoihin ja tilastoihin. Tarvitaan yksilöityjä suunnitelmia ja toimenpiteitä:

- Tavoitteiden läpileikkaavuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla toimialoilla ja kaikissa yksiköissä (ei yksittäisinä tempauksina, vaan kunnan toimintakulttuurina)
- Osallisuuden edistäminen korostuu myös eri työryhmissä ja verkostoissa käydyissä keskusteluissa, Teemana on erityisesti: Yksinäisyyden vähentäminen ja yhteisöllisyyden edistäminen
- Ehkäisevä päihdetyö ja mielenhyvinvoinnin edistämiseen on suunnitelmia, joiden seurantaan, arviointiin ja ennen kaikkea jalkautumiseen tulee kiinnittää myös jatkossa huomiota
- Luontoliikunnan edistäminen, kävelyn ja pyöräilyn edistämisen ohjelma

4.3 Mäntyharjun elinvoima, vetovoima ja pitovoima

ELINVOIMA

- Tulonsaajien mediaanitulot
- Yritystiheys
- 34–44-vuotiaiden työllisyysaste (%)
- Työpaikkaomavaraisuusaste (%)
- Taloudellinen huoltosuhde
- Työpaikkamuutos % (avoin sektori) viimeisen kolmen vuoden aikana
- Verorahoitus €/as
- Kertynyt yli- tai alijäämä €/as.
- Koulutustasoindeksi
- Sairastavuusindeksi

VETO- JA PITOVOIMA

- Väestönmuutos 2010–2022 (%)
- MDI:n väestöennuste 2022–2040 (%)
- Työllisten nettomuutto promillea viimeiset kolme vuotta
- Sisäisten muutosten vilkkaus promillea viimeiset kolme vuotta
- Valmistuneet asunnot promillea viimeiset kolme vuotta
- Vanhojen asuntojen neliöhinnat (€)
- Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä (%)
- Opiskelijoiden osuus väestöstä (%)
- 15–34-vuotiaiden nettomuutto promillea viimeiset kolme vuotta
- Kesäasukkaiden määrä promillea

FCG:n tutkimuksen tavoitteena on tarkastella kokonaisvaltaisesti alueiden elinvoimaa, veto- ja pitovoimaa luotettavien ja vertailukelpoisten tilastotietojen avulla.

Elinvoiman muuttujina kunnan tulo- ja talous-, yritys-, työllisyys-, koulutus- ja terveysdynamiikka.

Veto- ja pitovoiman muuttujina kunnan väestö- ja muutto-, asumis-, rakentamis- ja vapaa-ajandynamiikka.

	M-harju	K-niemi	Juva
Elinvoima-	40,4	34,8	38,8
Vetovoima-	29,4	27,7	17,6
Yhteisindeksi	34,9	31,2	28,2

WSP Finland Oy:n tutkimus elinvoimaindeksistä vuosilta 2021-2024

Elinvoiman tulevaisuuden ennakkointiin on saatavilla yhä kattavammin tietoa.

Mittaamme tulevaisuusvalmiuden vahvistamisen tärkeitä tekijöitä kolmen pääteeman kautta:

- Tuottavuuden ja talouden tekijät: työllisyys, työvoima, ansiotaso, yritykset ja kuntatalous
- Inhimillinen pääoma: väestö, osaaminen, haavoittuvuus
- Vihreä rakennemuutos: kasvihuonekaasupäästöjen väheneminen, investoinnit, vastuullinen resurssien käyttö ja kuluttaminen

Tuottavuus

Työllisyys
Ulkomailla syntyneiden työllisyys
Tulotaso ja tulotason muutos
Yritysten liikevaihto
Yritysten määrän nettomuutos
Toimialadiversiteetti
Työpaikkaomavaraisuus
Toimintakate
Velkaisuus

Inhimillinen pääoma

Väkiluku
Väkiluvun muutos
Nettomuutto
Alle 55 -vuotiaiden osuus
Koulutus
Sairastavuus
Syntyvyys
Lasten pienituloisuusaste

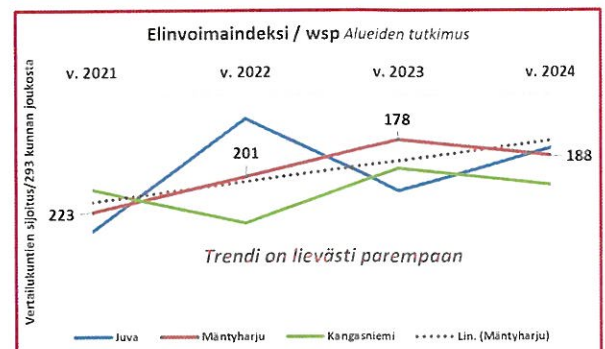
Vihreärakennemuutos

Päästöjen vähentäminen
Kiertotalouden työpaikat
Sähköautojen osuus uusista autoista
Investoinnit

Vertailussa Suomen työllisyysalueista (45) Mikkelin seutu jää sijalle 26. Seudun tavoitteena on ”Elinvoima ja yhteisten palvelujen kehittäminen. Yhteistyöllä pystytään vaikuttamaan positiivisesti alueen elinvoiman, osaavan työvoiman saavutettavuuteen ja pysyvyyteen.”

Sekä FCG Finnish Consulting Group että WSP Finland Oy tutkivat ja mittaavat omilla valtakunnallisesti vertailukelpoisilla mittareilla kuntien elinvoimaa.

Nämä tehtävät ja mittarit ovat hyviä kuntakohtaisia tavoitteina, parannettaviksi. Tulos ei nyt ole kovin mairitteleva, mutta tästä on hyvä ja mahdollista parantaa sijoitusta.

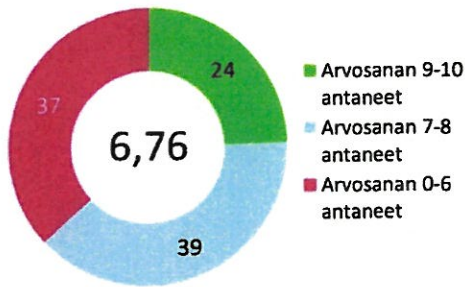
Sijoitus vertailukuntien (293) joukossa

Vuosi	M-harju	Juva	K-niemi
2021	223	235	209
2022	201	165	230
2023	178	210	196
2024	188	183	206

5. Elinkeinoelämä

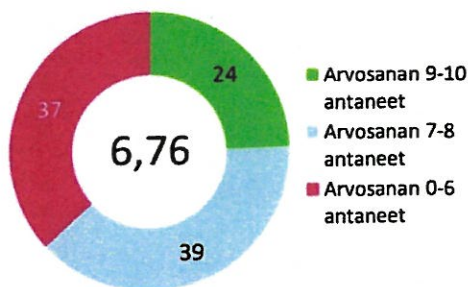
5.1 Yrityskokemuksia 2021 ja 2023 Mäntyharju / Taloustutkimus Oy

Kokonaistyytyväisyys kuntaan yrityksen sijaintipaikkana

Kunnan edellinen tulos: 6,92

Kokonaistyytyväisyys kuntaan yrityksen sijaintipaikkana

Tietopankin keskiarvo: 7,51

Tyytyväisyys kuntaan väittämässä

Vuoden 2023 tulosten keskeisiä nostoja:

- tulokset ovat heikkommat kuin vastaavissa Taloustutkimuksen tietopankissa
- ne ovat hieman huonontuneet vuoden 2021 tutkimuksesta
- tyytymättömyyttä: kunta ei reagoi muuttuviin tarpeisiin, ei viesti asioista avoimesti eikä edistä yritysten menestymistä

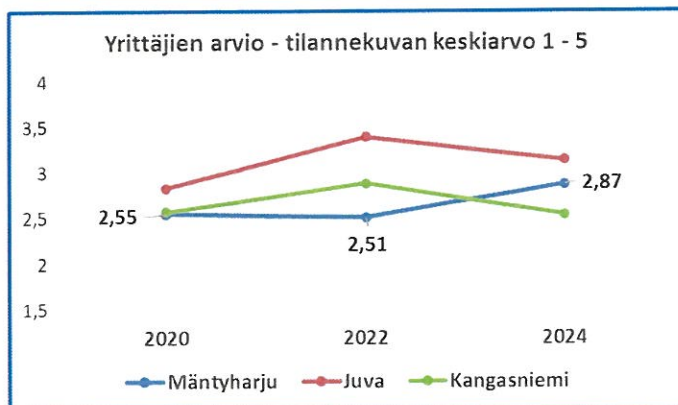
Poismuuttoa pohtivien osuus on suuri, kymmenen prosenttia vastaajista voidaan luokitella muuttajiksi. Reilu puolet (56 %) ei ollut tietoinen vuonna 2021 aloittaneen elinkeinopoliittisen neuvottelukunnan toiminnasta.

Mäntyharjun kunnan elinkeinopoliittinen neuvottelukunta kokoontui vuonna 2024 vain yhden kerran.

Mäntyharjun kunta ja yrittäjähdistykset ovat solmineet yhteisen elinvoimalupauksen 13.2.2023.

Yrittäjähdistyksen kuntabarometri 2024

Suomen yrittäjien 11. kuntabarometri 2024 toteutettiin yhteistyössä Taloustutkimuksen kanssa.

Etelä-Savon kokonaisarvio oli kaikilla mittareilla Suomen maakunnista heikoin 2,93, asteikolla 1-5. Mäntyharju oli Etelä-Savon kunnista neljänneksi heikoin 2,87.

Vastaajien määrä Mäntyharjussa oli vain 14 yrittäjää. Kuntaraportti on yrittäjien piirtämä tilannekuva kunnan elinkeinopoliitikasta.

Arvioinnin osa-alueiden tuloksissa saivat hyviä kommentteja koulutus ja osaaminen, yrityskasvatus, mahdollisuus oman osaamisen kehittämiseen sekä infrastruktuuri.

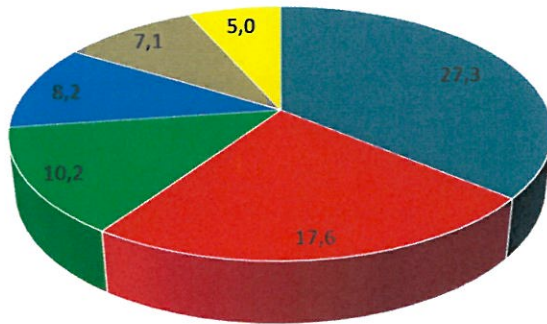
Selkeää parannusta toivottiin kunnan yhteydenpitoon yrityksiin, hankintoihin ja kaavoitukseen. Tyytymättömiä yritykset olivat lupa-asioiden sujuvuuteen ja lupahakemusten käsittelyyn, uusien yritysten saamiseen kuntaan, ulkomaisen työvoiman saamiseen ja kotoutumistyöhön.

Tilannekuvan keskiarvo

Vuosi	M-harju	Juva	K-niemi
2020	2,55	2,83	2,57
2022	2,51	3,39	2,88
2024	2,87	3,14	2,54

Elinvoimakehittäjän työmäärä on laaja-alaista toimintaa yhdessä kunnanjohtajan kanssa. Yritysten ja kunnan vuorovaikutteista kanssakäymistä on parannettava. Koulutetun työvoiman saaminen yrityksille vaatii myös kunnan yhteyksiä tutkimus- ja koulutuslaitoksiin. Työvoiman saatavuus parantaa myös uusien yritysten saamista kuntaan. Työntekijöiden ja perheiden kotoutuminen Mäntyharjuun lisää elinvoimaa ja pitovoimaa.

Suurimmat toimialat ja yritykset

Mäntyharju on Etelä-Savon teollistunein kunta, suurimmat toimialat:

- Teollisuus 27,3 %
- Sosiaali- ja terveyspalvelut 17,6 %
- Maa- ja metsätalous 10,2 %
- Kauppa 8,2 %
- Rakennus 7,1 %
- Koulutus 5,0 %

Suurimmat työnantajat ovat

- Veisto Oy
- Exel Oy
- Woikoski Oy
- Polaria Oy
- Kieppi Sawmill Oy

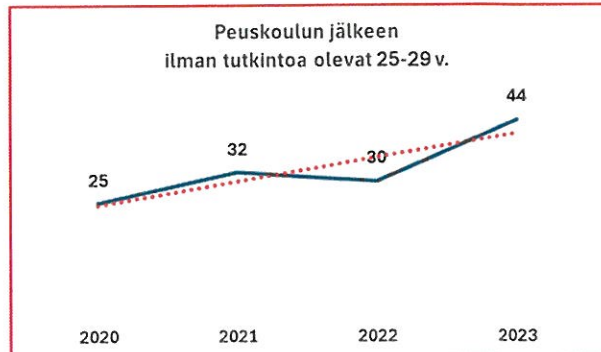
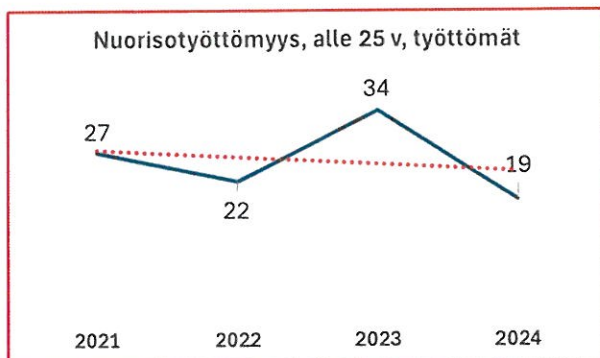
5.2 Työllisyys

Työttömyys on pysynyt vuoden 2024 aikana alhaisena. Vuoden keskimääräinen työttömyysaste oli 9,6 %. Vuoden loppupuolella työttömyys lähti kasvuun ja 31.12.2024 se oli 11,2 %. Mäntyharju on kuulunut osana Mikkelin seudun työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun, käynnistämistä kesti koko toimintakauden ajan.

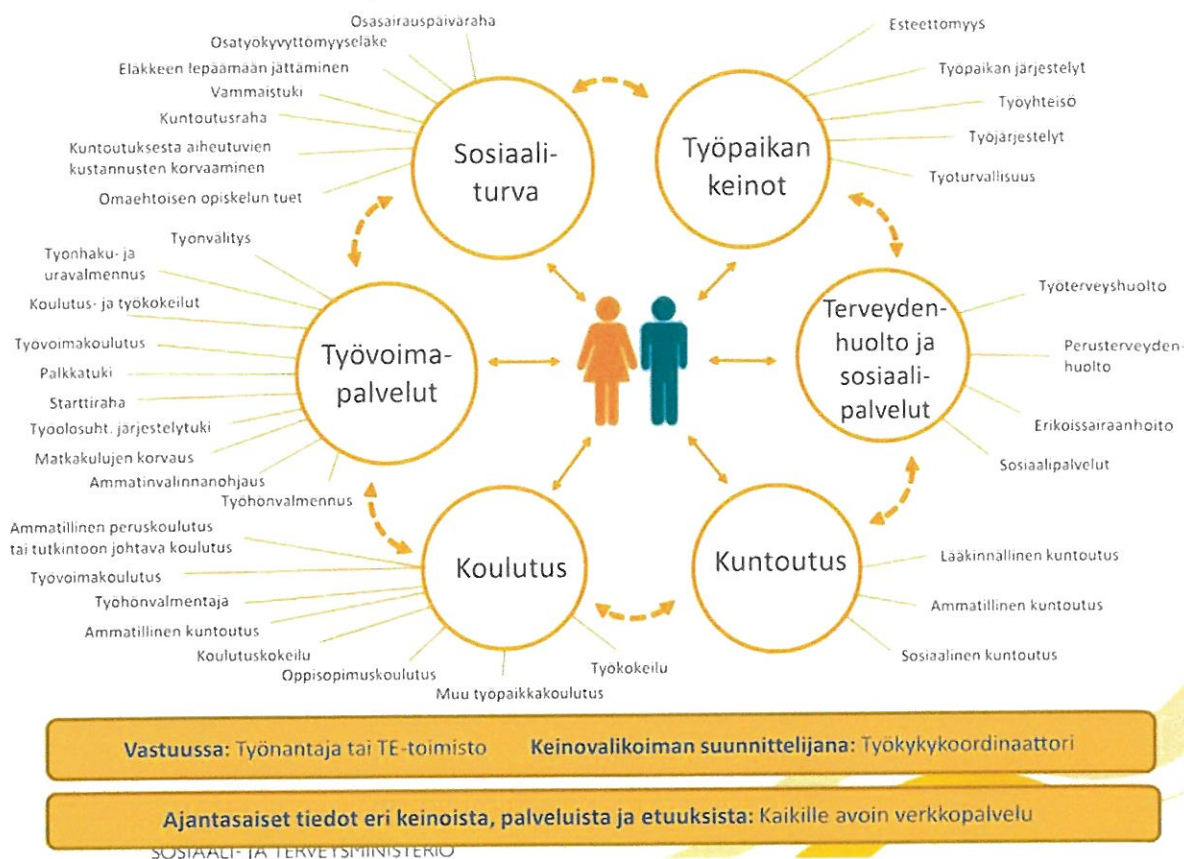
Nuoret, joilla ei ole työtä, koulutusta eikä harjoituspaikka (NEET-nuoret)

Erityisen huolestuttavaa on ollut pitkään jatkunut korkea nuorisotyöttömyys. Nyt se on saatu kääntymään, 31.12.2024 Mäntyharjussa oli 19 alle 25-vuotiasta työtöntä.

Jokaiselle nuorelle pitää turvata työpaikka, mahdollisuus koulutukseen tai työharjoitteluun.

Konsepti: kaikki keinot käyttöön

Työ- ja elinkeinopalvelut siirtyivät vuoden 2025 alussa kunnille. Mäntyharju on osa Mikkelin seudun työllisyyspalveluja ja tarjoaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta työllisyyteen liittyvissä kysymyksissä työnhakijoille, työnantajille ja yrittäjille. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä vahvaa edunvalvontaa ja palvelujen järjestämistä myös Mäntyharjussa. Valtuusto päättää, mitkä toimenpiteet ja tavoitteet toteutetaan seuraavan valtuustokauden aikana.

6. Toimintaa ohjaavat asiakirjat

6.1 Kuntastrategia

Valtuusto hyväksyi KISSCONSULTING OY:n asiakkuusjohtaja Juha Valkamon esityksen Mäntyharjun kuntastrategiaksi 5.9.2022. Se on hyvin yleisluonteinen, ilman yksityiskohtia ja toimenpiteitä esimerkiksi kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä tai palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta (*Kuntalaki 37 §*).

Arvot:

Uusiutuen

- Pidetään katse tulevassa, ei menneessä.
- Luodaan työkalut ja rakenteet yhteiselle ideoinnille ja kehittämiselle.
- Iloitaan onnistumisista ja opitaan virheistä. Kaikilla on lupa kokeilla ketterästi uusia ideoita ja toimintatapoja.

Yhdessä

- Kehitetään kunnan sisäisiä yhteistyön rakenteita ja yhteistyötappaa.
- Osallistetaan sidosryhmiä ja verkostoja kehittämiseen ja päätöksentekoon.
- Varmistetaan, että tieto kulkee kaikkiin suuntiin avoimesti, ennakoivasti ja rakentavasti.
- Suhtaudumme avoimesti muualta tuleviin riippumatta heidän taustoistaan ja tarpeistaan.

Positiivisesti

- Huomataan hyvä toisissamme ja teoissamme, ja annetaan sen kuulua.
- Vahvistetaan positiivista viestintää sisäisesti ja ulkoisesti.
- Opetellaan näkemään ennakkoluulottomasti erilaisia kasvun ja kehittämisen mahdollisuuksia, sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä.

Hyvinvoinnin edistämisen työryhmän näkemyksen mukaan strategiassa tulisi vahvemmin korostaa kokonaisuuden hyvinvoinnin merkitystä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen on kuntien lakisääteinen tehtävä ja sen merkitys ennaltaehkäisevästä näkökulmasta korostuu entisestään tulevina vuosina. (*Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025*)

Tarkastuslautakunnan mielestä kuntastrategian päivittämisen yhteydessä siinä tulee huomioida kuntalain 37 § vaatimukset ja kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. (*Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 §*).

6.2 Hallintosääntö

Kunnan hallinnon ja luottamuselimien toimintaa ohjaa kunnanvaltuuston hyväksymä hallintosääntö, uudistettu ajantasaiseksi aina tarpeen mukaan. Vuoden 2024 viimeisin päivitys hyväksyttiin valtuustossa 9.12.2024.

Hallintosääntö on erittäin yksityiskohtainen, siinä vallitsee tarkoin määritelty työnjako, valta- ja vastuusuhteet ovat selkeät. Myös luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden tehtäväalueet on määritelty.

Tarkastuslautakunnan mielestä valtuustokauden alussa on hyvä pitää vuorovaikutteinen seminaari, jossa syvennyttään kuntastrategian ja hallintosäännön sisältöön ja noudattamiseen.

Pahimmillaan valtuusto päättää tehtävät antamatta talousarviossa riittäviä resursseja. Toimintaa ei ole ennen päätöksentekoa suunniteltu eikä vaihtoehtoisia ratkaisuja vertailtu. Mittarina on suoritukset ilman vaikuttavuuden arviointia.

Kunnan lakisääteinen tehtävä on palvelujen tuottaminen kuntalaisille. Palveluprosessi voidaan jakaa: suunnittelu, toteutus, seuranta ja arviointi. Mittarina tulee olla vaikuttavuus.

6.3 Päätöksenteko

Kuntalaki painottaa valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana, jossa on tärkeää tulevaisuuteen suuntautunut, kunnan toiminnan pitkántähtäimen tavoitteiden ja päämäärien hahmottaminen ja linjaaminen.

Kunnan toimintaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian ja hallintosäännön mukaisesti. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.

7. Tilinpäätöksen tunnuslukuja 2024

Toimintatuotot (vain ulkoiset) olivat yhteensä 5 021 291 € (vuonna 2023 vastaavasti 4 902 992 €)

Verotulot yhteensä	13 652 909 € (13 954 649 €)
- kunnallisvero	8 529 551 €
- kiinteistövero	3 196 343 €
- yhteisövero	1 927 015 €
Valtionosuus	1 036 814 € (1 872 986 €)
Rahoitustuotot	739 998 € (298 305 €)

Verotulot olivat talousarviota 616 909 € suuremmat.
Valtionosuus oli talousarviota 139 014 € suurempi.

Toimintakulut (vain ulkoiset) tiliryhmittäin, yhteensä	17 987 667 € (18 923 533 €)
Henkilöstökulut	8 841 207 €
Palvelujen ostot	5 838 090 €
Aineet ja tarvikkeet	1 648 957 €
Avustukset	618 264 €
Muu toiminta	1 041 149 €

Toimintakulut pysyivät talousarviossa.

Toimintakate on parantunut viime vuodesta 1 054 165 €:

- toimintatuotot ovat kasvaneet 118 298 €
- toimintakulut ovat vähentyneet 935 866 €

Toiminnan leikkaukset ovat olleet kovat ja näkyvät toteutetuissa palveluissa.

Toimintakulujen erittely (sisältää ulkoiset ja sisäiset kulut) karkean toimialajaottelun mukaan 20 523 566 € (21 746 090 €)

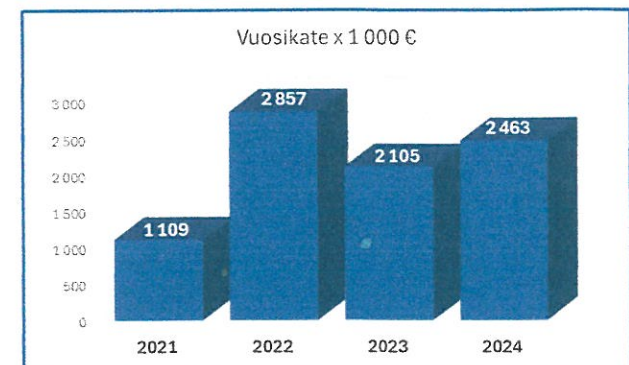
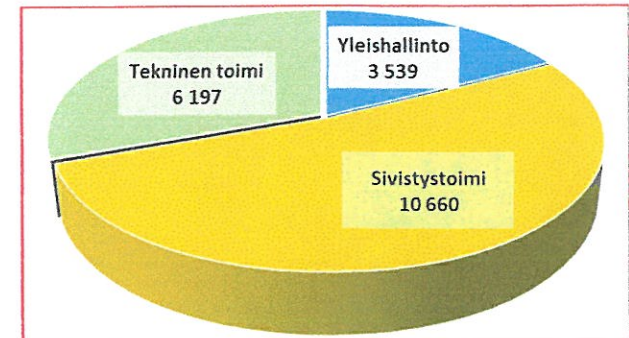
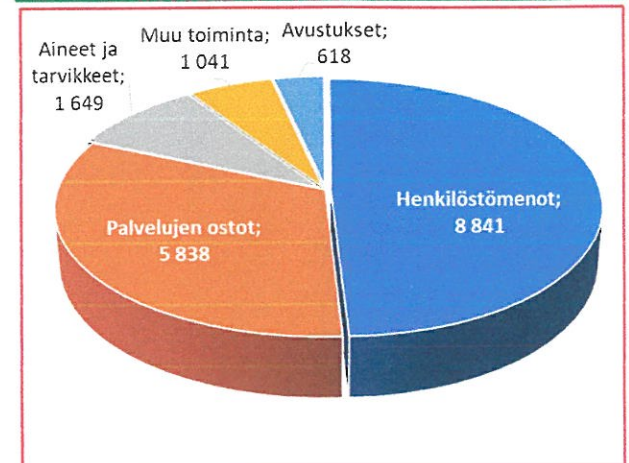
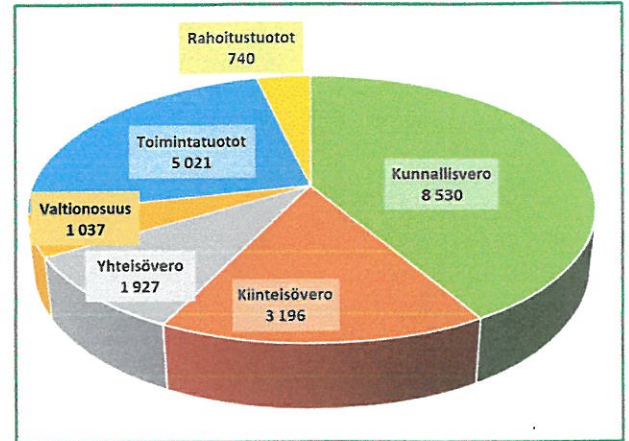
Yleishallinto	3 538 958 € (3 553 792 €)
Sivistystoimi	10 659 552 € (10 913 707 €)
Tekninen toimi	6 196 921 € (6 519 049 €)

Tilikauden ylijäämä 992 693 €, kertynyttä ylijäämää 7 804 790 €.

Vuosikatteen pitää riittää poistoihin ja arvonalentumisiin.
Tilikauden ylijäämä parantaa investointien rahoitusta

Kunnan lainakanta 31.12.2024 oli 17 839 000 €, se oli 3 224 €/asukas.
Lainakantaa on vuonna 2024 lyhennetty 2 235 000 €.

Kuvissa x 1 000 €

Mäntyharjun taloudellinen tilanne on nyt vakaa. Mäntyharju on sopeuttanut taloutta suunnitelmallisesti vuoden 2024 aikana. Toiminnan leikkaukset ovat olleet kovat ja ne näkyvät tuotetuissa palveluissa. Tarvitaan suunnitelmallista ja pitkäjänteistä työtä Mäntyharjun elinvoiman vahvistamiseksi, hyvän vetovoiman lisäksi pitovoiman parantamista. (EVP / FCG)

7.1 Investoinnit

Valtuuston päätöksellä investointeihin varattiin vuoden 2024 talousarviossa 1 804 500 €, käytettiin vain 1 440 990 €. On hyvä suunnitella huolellisesti eikä käyttää kaikkia talousarvioon varattuja rahoja, jos ei ole suunnitelmaa eikä tarvetta. Mutta suunnitelmien puuttumista ja investointien jatkuvaa siirtämistä on vältettävä.

Keittiö/ruokala -hanketta siirrettiin uudestaan vuodelle 2025, päätös rakennussuunnitelman toteuttamisesta tehtiin. Tilinpäätöksessä on varauduttu kunnantalon purkuun ja vuonna 2023 tehty varaus 550 000 € siirtyy vuodelle 2025.

Tarkastuslautakunnan mielestä tarvitaan kiinteistöstrategian päivitys. Investointisuunnitelma on valmisteltava huolellisesti toteutuskelpoisena vähintään valtuustokautta sitovaksi. Pitempi kymmenen vuoden arvio parantaa varautumista tulevaan.

8. Yleishallinto

Kuntalaki 29 § Viestintä:

Kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee antaa riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, kunnassa valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.

Kunnan on huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan esityslistan valmistuttua yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa. Kunnan on verkkoviestinnässään huolehdittava, että salassa pidettäviä tietoja ei viedä yleiseen tietoverkkoon ja että yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä toteutuu.

Viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.

Valtuuston hyväksymä Viestintäsuunnitelma / *Kunnanhallitus 20.04.2020*

Mäntyharjun kunnan viestintä on aktiivinen, monikanavainen, riittävä, ymmärrettävä ja oikea-aikaista. Viestintä luo edellytyksiä osallistumiselle ja vaikuttamiselle.

Viestintä antaa riittävästi tietoa taloudesta ja valmistelussa olevista asioista, käsittelystä, päätöksistä ja niiden vaikutuksista. Keinoina muun muassa seminaarit, asukastilaisuudet, yleinen kuuleminen, keskustelut ja Ota kantaa-palvelut.

Kuntalaki 22 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

9. Sivistyspalvelut

Palvelualue on kunnan suurin hallintokunta niin toiminnallisesti kuin talouden kannalta katsoen. Sivistyspalvelut kattavat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukion, kansalaisopiston ja kirjaston sekä nuoris- ja kulttuuripalvelut. Sivistyspalvelut osallistuu myös liikuntapalveluiden tuottamiseen yhteistyössä teknisten palveluiden kanssa.

Sivistyspalveluiden yhtenä toiminnallisena tavoitteena on monipuolisen kulttuurielämän säilyminen vireänä ja entisestään monipuolisempana. Kulttuurituottajan tehtävä on ollut täyttämättä jo jonkin aikaa. Mäntyharjulaisten kulttuurialan toimijoiden viesti on selkeä: kunnan tulee palkata kulttuuriasioita koordinoiva työntekijä tukemaan tapahtumia järjestäviä tahoja. Kunnan tehtävänä on huolehtia myös paikkakunnan rikkaan kulttuuriperinnön säilymisestä. Riskinä on, että nykyisellä tiimipohjaisella työskentelymallilla tähän velvoitetta ei pystytäkään täyttämään.

Sivistyspalveluissa merkittäväksi riskiksi on noussut kelpoisuuden omaavien työntekijöiden saatavuus. Toistaiseksi tätä riskiä on onnistuttu torjumaan, vaikka erityisesti sijaisten palkkaamisessa on ollut haasteita. Perusopetuksen ja tätä myös lukion oppilasennusteet osoittavat oppilasmäärän pienemistä tulevaisuudessa. Tärkeää onkin, että opettajia kannustetaan hankkimaan kaksoispätevyys opetusvelvollisuuden täyttämiseksi.

Perusopetuksessa on tarvetta valmistavan opetuksen tehostamiseen. Mäntyharjulaudessa oppilasjoukossa on kunnan kokoon nähden paljon ulkomaalaistaustaisia lapsia ja nuoria. Kunnan tehtävänä on varmistaa heille riittävän tasokas opetus ja huolehtia, että opetushenkilöstöllä on riittävät resurssit toteutukseen. Opetushenkilöstön johtamiseen on myös panostettava.

Oppilaiden hyvinvointia tukemaan on saatu palkattua koulunuorisotyöntekijä ja koulukoutsu, jotka tekevät tiivistä yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa. Työntekijät on palkattu hankerahoituksella ja riskinä on toiminnan katkeaminen hankerahoituksen päättyessä.

Paikkakunnan oppilaiden hyvinvointiin tulee panostaa. Yhä paheneva liikkumattomuus näkyy oppimistuloksissa ja yleisessä hyvinvoinnissa. Päihteiden käyttöäkin esiintyy jossain määrin. Sivistyspalveluiden ja Eloisan välistä yhteistyötä tulee tehostaa edelleen huolehtimalla oppilaskohtaisten opiskeluhuoltoryhmien riittävästä kokoontumisesta, varhaisesta puuttumisesta ongelmakohtiin ja tiedottamisesta eri ilmiöistä. Riskinä on Eloisan palveluiden keskittyminen ja henkilökohtaisten kontaktien muuttuminen enenevässä määrin etäyhteyksin toteutettavaksi.

Lukio on onnistunut säilyttämään paikkansa vakaana Mäntyharjun ainoana toisen asteen oppilaitoksena. Oppilasmäärä on pysynyt hyvällä tasolla taaten lukion toimimisen kaksisarjaisena. Mäntyharjun lukio onkin pärjännyt hyvin lukioden välisissä vertailuissa.

Kansalaisopisto on tasapainottanut talouttaan toimintaympäristön muuttuessa. Pitkien harrastuspohjaisten kurssien rinnalle on kehitetty lyhytkurssitoimintaa ja yksilöopetusta, jotka ovat lisänneet koulutuksen vetovoimaa ja tuloja. Talouden tasapainottaminen näyttäytyy asiakkaille koulutustarjonnan kaventumisena ja opiskelijamaksujen korotuksina. Riskinä on pitkään toimineiden paikkakunnan vetovoimaa lisänneiden esittävien taiteiden ryhmien toiminnan hiipuminen.

Varhaiskasvatuksessa on valmistunut tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelma on toteutettu yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa ja tekemiseen on osallistettu niin lapsia kuin huoltajiaakin. Suunnitelma sisältää tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja katsomuskasvatukseen liittyviä käsitteitä ja esittelee käytännön menetelmiä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden selvittämiseksi. Suunnitelma on laadittu kattavasti ja hyvin. Oleellista on seurata miten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat varhaiskasvatuksessa.

Valtuustokauden aikana on ollut esillä kiistat koulukuljetussopimuksista sekä näkemyserot sivistysjohtajan ja sivistyslautakunnan välillä. Toiminnassa tulee noudattaa lakeja, säädöksiä ja kunnan hallintosääntöä. Operatiivisen johdon ja luottamushenkilöorganisaation tulee kyetä yhteistyöhön rooliensa mukaisesti.

10. Tekniset palvelut

Perustason ylläpidossa, sen organisoinnissa ja seurannassa on pitkään ollut merkittäviä puutteita, mistä on seurannut epäselvyyksiä. Tärkeitäkin huolto- ja ylläpitotehtäviä on voinut jäädä kokonaan tekemättä. Tilanteen parantamiseksi on tehty työtä kaiken muun perustuksen ohessa, mikä on ollut haastavaa. Nyt tehdystä työstä kertoo esimerkiksi käyttöön otettu huoltokirjaohjelmisto, joka teknisen toimen lisäksi palvelee myös tilojen käyttäjiä. He voivat ilmoittaa havainnoistaan suoraan järjestelmään.

Ylimääräisistä ylläpidettävistä rakennuksista ja tiloista on pyritty aktiivisesti pääsemään eroon ja tätä kehitystä tulee tehokkaasti jatkaa. Käyttöön jäävien tilojen ennakoivaan ylläpitoon tulee varata riittävät resurssit.

Liikuntatoimen huolto- ja ylläpitosuunnitelman valmistuminen on näkynyt palveluiden käyttäjille asti paremmin tavoittavana tiedotuksena. Sosiaalista mediaa on hyödynnetty tiedotuksessa hyvin. Tieto tavoittaa näin paremmin myös henkilöitä, jotka eivät sitä aktiivisesti etsi. Jokainen liikkeelle saatu henkilö on kaikille veronmaksajille erittäin hyvä asia.

Keskeisen infran valvontaan ja riskien hallintaan on kiinnitetty huomiota ja on kiinnitettävä edelleen. Viemäriverkko tulee pystyä palauttamaan toimintaan myös laajamittaisen sähköverkon toimintahäiriön aikana ja vesilaitoksen toiminta tulee varmistaa. Infra on haavoittuva, siihen liittyvä varahenkilöjärjestelmä ei ole riittävä. Säästöpainet ovat suuret, mutta olisiko esimerkiksi mahdollista kouluttaa ja perehdyttää varahenkilöitä olemassa olevista työntekijöistä – yli nykyisten työnkuvien rajojen?

Poikkeustilanteisiin varautumisessa tehdään yhteistyötä Etelä-Savon kuntien ja Etelä-Savon pelastuslaitoksen kanssa, mutta myös paikallinen aktiivisuus on tärkeää. Voimmeko esimerkiksi ehkäistä viemäriverkoston mahdollisia ylivuotoja vesistöön varmistamalla varavoiman polttoaineen riittävyyden?

Sesonkiluonteisuus, sekä lomien ja muiden poissaolojen järjestelyt ovat teknisen toimen haaste. Sijaistustapaukset kuormittavat henkilöstöä, eikä osaavaa sijaista ole aina käytettävissä.

Investointi- ja korjaussuunnittelun sekä budjetoinnin tilanne on kestävä. Korjausvelka kasvaa ja riittämättömän budjetoinnin paikkaaminen lisämäärärahoilla on muodostunut tavaksi. Tilanne ei ole hyvän hallintotavan mukainen, eikä siitä tule syyttää työntekijöitä, vaan pääosin kyse on kunnallispoliittisista linjauksista.

Liiallinen säästölinja ei tule pitkällä tähtäimellä yhtään halvemmaksi, vaan todennäköisemmin kalliimmaksi kuin oikea-aikainen ylläpito ja investoinnit. Kertyvä korjausvelka tuo enenevässä määrin ikäviä yllätyksiä ja tekee erityisesti infrasta haavoittuvan – lisäksi myös ympäristövahinkojen riskiä.

Lisämäärärahojen suuren määrän sijaan tulee pyrkiä pitkän aikavälin realistiseen suunnitelmallisuuteen. Kuntaamme on palkattu alojensa asiantuntijoita, joilla on sellaiseen tarvittava tietotaito. Tarvitaan poliittista tahtoa hyödyntää se paremmin.

Positiivisia huomioita poimittuna:

- Metsätalous tuotti selvästi suunniteltua enemmän
- Rohkea poikkeuskokeilu torisäännöstä, kesällä ilmaiset sähköttömät paikat
- Kaavoitusta on korjattu todellista tilannetta vastaavaksi ja paremmin palvelevaksi
- Rakennusluvista on päästy paremmin yhden luvan malliin ja yhä harvemmin tarvitaan poikkeuslupia
- Vapaa-ajan asuntojen muutoksia ympärivuotisesti asuttavaksi on pyritty helpottamaan ja ohjeistus on ladattavissa yhtenä dokumenttina rakennusvalvonnan sivuilta
- Kunnantalon tilaratkaisussa päästiin vihdoon päätöksiin asti

11. Kuntakonserni

Mäntyharjun Yrityskiinteistöt Oy

- Käyttöasteet: Nokiantie 19 100 %, Kaupinkangas 100 % ja Pyhävedenranta n. 95 %
- Vuoden isoimmat urakat: Pyhävedenrannan välisosan purku oheistoimenpiteineen kesällä (purku-urakkasumma 203.000,00 euroa) Kaupinkankaan lämmitysjärjestelmän muutos öljylämmityksestä maalämpöön joulukuussa (urakkasumma 164.000 euroa)
- Talous: liikevaihto 428.400,00 € ja pitkäaikaiset lainat 1.796.801,98 € /31.12.2024

Kiinteistö Oy Keskiväli

- Käyttöaste oli hyvällä tasolla koko vuoden ja parani vuoden loppua kohti. Tilikauden päättyessä tyhjiä asuntoja oli vain 15 kpl ja käyttöaste näin ollen 94,9 %.
- Yhtiön liiketilojen käyttöaste oli 100 % tilikauden päättyessä. Vuoden aikana ainoastaan yksi liiketila oli kuukauden tyhjillään.
- Vuoden isoimmat urakat: Sähkölehto maalämpöön, Koukkutie 9 kattourakka loppuun, Kotirinne kattourakka, Salmenrannan ja Aravatalon viemärien huuhtelut ja kuvaukset. Korjaukset yhteensä 470 482,54 €
- Talous: liikevaihto 1 723 100,17 €, pitkäaikaiset lainat 2.827.962,58 €/31.12.2024 (josta Mäntyharjun kunnan laina 145.158,77 €), lainojen lyhennykset 354.358,38 euroa (ei uutta lainarahoitusta vuoden aikana)
- Kohteiden keskivuokra 9,26 €/m²

12. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomuksessa on myös annettava arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. *Kuntalaki 115 §*

Hallintoäytäntö 12. luku Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida ja varmentaa sisäisen valvonnan toimivuutta ja riskienhallinnan riittävyyttä. Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on lainmukaista sekä taloudellista ja tuloksellista. Kunnanhallitus on päävastuullinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä.

Mäntyharjun kunnan tarkastuslautakunta

20.05.2025

Timo Kuoksa, pj.

Eero Kantola, vpj.

Juha Vallin

Johanna Purho-Ruotsalainen

Liisa Torniainen

Liite 1: Mäntyharjun kunnan tilivelvolliset 1.1.-31.12.2024

<u>Toimielin</u>	<u>Viranhaltija</u>
Kunnanhallitus	kunnanjohtaja hallinto- ja talousjohtaja
Sivistyslautakunta	sivistysjohtaja lukion rehtori yhtenäiskoulun rehtori kansalaisopiston rehtori, kirjastotoimen johtaja varhaiskasvatuksen johtaja
Tekninen lautakunta	tekninen johtaja
Rakennuslautakunta	rakennustarkastaja

Tilivelvollisia ovat lisäksi kyseisten toimielinten jäsenet.